

BANKA QENDRORE E REPUBLIKËS SË KOSOVËS
CENTRALNA BANKA REPUBLIKE KOSOVA
CENTRAL BANK OF THE REPUBLIC OF KOSOVA

Govor guvernera

28. februar 2024.

Događaj: Pristup ZB6 Jedininstvenom evropskom platnom području (SEPA)
Organizator: Albanska banka
Vreme i mesto: 28. februar 2024, Albanska banka, Tirana

Poštovani gospodine Mete, ministre finansija Albanije

Poštovani gospodine Sejko, guverneru Centralne banke Albanije

Ministri finansija zemalja ZB6,

Guverneri centralnih banaka ZB6,

Predstavnici Setske banke,

Dame i gospodo,

Želeo bih da se zahvalim Banci Albanije što je organizovala ovaj događaj na Regionalnom ministarskom sastanku „Zapadni Balkan ka SEPA“ u okviru Regionalnog samita o planu rasta i konvergencije i na pozivu Centralnoj banci Republike Kosovo, koju smo mi su pozitivno prihvatili.

Zadovoljstvo mi je biti ovde na ovakvom događaju uz priliku da podelim naše trenutne aktivnosti prema SEPA-i.

Živimo u vremenu kada svi aspekti naših života napreduju tako brzim tempom tehnološkog razvoja, a finansijska industrija napreduje istim tempom.

U dinamici globalnog razvoja, finansijski sistem na Kosovu se suočava sa brzom promenom u oblasti inovacija i migracije ka digitalnim plaćanjima.

Razvijen sistem finansijskog plaćanja, u kojem se plaćanja vrše na isplativ i vremenski efikasan način, čini trgovinu jeftinijom, omogućava rast konkurentnim preduzećima i omogućava potrošačima lakši pristup robi i uslugama. Istovremeno, razvijen platni sistem osigurava zaštitu integriteta finansijskog sistema i evro valute, smanjenje negativnih efekata fenomena

krivotvorina, zaštitu potrošača i promociju tržišne prakse, smanjenje efekata aktivnosti pranja novca i finansiranja terorizma, kao i poboljšanje pristupa finansijskim uslugama i finansijsko uključivanje.

U skladu sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju i Berlinskim procesom, reformski proces i razvoj platnog sistema kroz razvoj brzog lokalnog plaćanja i integracija platnog sistema na regionalnom nivou takođe će ubrzati pristup SEPA-i.

CBK je u Strateškom planu 2024-2028 planirala nekoliko važnih aktivnosti koje se odnose na CBK i finansijsku industriju koje su u skladu sa trenutnim razvojem u oblasti digitalizacije.

U okviru aktivnosti CBK-a da usvoji digitalizaciju, kao glavne, planirane su sledeće aktivnosti:

- Unapređenje sajber bezbednosti, povećana spremnost za rizike sajber bezbednosti i uspostavljanje većih kapaciteta virtuelnog skladištenja informacija;
- Digitalizacija i automatizacija poslovanja, podrška elektronskim potpisima i procesi interne autorizacije; i
- Unapređenje i konsolidacija interne evidencije CBK-a, kao i povezivanje sa sistemima institucija za razmenu podataka u najboljem javnom interesu.

CBK je, u okviru mandata kao autoriteta za licenciranje, regulisanje i nadzor finansijskih institucija, planiralo sledeće aktivnosti:

- Jačanje nadzora nad sistemima i sistemski važnim instrumentima plaćanja, uključujući FinTech;
- Unapređenje regulatornog i nadzornog okvira za BPPN/BPFT i usklađenost;
- Razvoj infrastrukture, unapređenje sigurnosti i efikasnosti plaćanja i kliringa hartija od vrednosti, upravljanje kolateralom i interfejs sistema;
- Unapređenje zakonskog i regulatornog okvira u vezi sa platnim uslugama, u cilju usklađivanja sa zakonodavstvom Evropske unije, PFMI i drugim međunarodnim standardima;
- Razvoj tehničke infrastrukture za omogućavanje brzog plaćanja 24/7, kreiranje nacionalnog QR koda i standardizacija API-ja za interkonekcije sistema;
- Unapređenje regulatornog okvira za borbu protiv pranja novca i finansiranja terorizma u vezi sa platnim uslugama;
- Olakšavanje pristupa međunarodnim platnim platformama;
- Smanjenje gotovinskog plaćanja i promocija elektronskog plaćanja;
- Stvaranje mogućnosti za pristup platnom sistemu za nebankarske pružaoce usluga, kao i omogućavanje posedovanja IBAN-a radi poboljšanja pristupa finansijama u okviru koncepta „platnog računa“; i
- Unapređenje pravne i tehničke infrastrukture CBK-a za članstvo u SEPA šemi plaćanja i pristup Ciljnom poravnanju trenutnog plaćanja Evropske unije (TIPS).

S tim u vezi, u okviru planiranih aktivnosti CBK-a imamo:

- Učestvovanje na sastancima na visokom nivou u Evropskoj centralnoj banci (ECB) u Frankfurtu, gde ECB, u okviru podrške projektu EU za modernizaciju platnih sistema na

Zapadnom Balkanu i ciljevima G20, podržava konkretne inicijative kao što su međusobno povezivanje platnih sistema i integracija našeg regiona u sisteme Evropske unije, te smo u stalnom kontaktu za dalji razvoj.

- U januaru 2024. godine ponovo smo pokrenuli Nacionalni savet za plaćanje da podrži reforme plaćanja kroz uključivanje i povećanje saradnje među učesnicima na tržištu u platnom sistemu u Republici Kosovo; i
- Definisan nacionalni plan za finansijsku inkluziju i smanjenje upotrebe gotovine gde će se definisati i dogovoriti aktivnosti zainteresovanih lica za povećanje pristupa, korišćenja platnih računa i instrumenata elektronskog plaćanja i smanjenje gotovine, u cilju smanjenja troškova platnih usluga za što efikasniji tok transakcija kao i druge pozitivne efekte na privredu.
- Stvorili smo mogućnost pristupa platnom sistemu nebankarskih finansijskih institucija, kao i mogućnost posedovanja IBAN-a, za povećanje pristupa finansijama, u okviru koncepta „platnog računa“, gde smo takođe odobrili relevantni propis.
- Izmenili smo Organizacionu strukturu, gde je nadležnost nadzora platnih institucija i institucija za elektronsko plaćanje dodata Sektoru za nadzor MFI/NBFI, formiran je Sektor za nadzor IT sistema, u okviru Odeljenja kreditnog registra, nadležnost Registra Bankovne račune, kao i Odeljenje za zaštitu potrošača, gde je, pored Odeljenja za žalbe potrošača finansijskih usluga, osnovano i Odeljenje za nadzor tržišne prakse.
- U procesu smo finalizacije nacrta zakona o platnim uslugama, u skladu sa direktivama EU kao što su PSD2 (Direktiva o platnim uslugama 2), EMD (Direktiva o elektronskom novcu), PAD (Direktiva o platnom računu) i međubankarske naknade, gde smo početkom februara organizovali zajedno sa Svetskom bankom i finansijskim institucijama dvodnevnu radionicu u cilju povećanja znanja o platnim uslugama na osnovu najnaprednijih dostignuća u ovoj oblasti.
- Zakon o sprečavanju pranja novca će takođe biti revidiran i relevantni propisi CBK će biti izmenjeni kako bi se ispunili neophodni kriterijumi u ovoj oblasti
- U procesu smo izgradnje infrastrukturnih kapaciteta i ljudskih resursa kako bismo osigurali da sistemi, oprema, znanja, veštine i kadrovski alati ostanu relevantni i efikasni u nadgledanju rizika novih tehnologija i inovativnih poslovnih modela.
- Odobrili smo uredbu o gotovinskom poslovanju kao jedan od osnovnih kriterijuma za članstvo u SEPA šemi plaćanja i pristup sistemu brzih plaćanja Evropske unije (TIPS).
- Od nedavno smo u kontaktu sa Centralnom bankom Italije (Banca d'Italia) i zainteresovani smo da prikupimo uvid u trenutno stanje projekta kloniranja TIPS-a, njegove karakteristike, potencijalnu implementaciju u našem domaćem kontekstu i, eventualno, povezane troškove.

Takođe radimo na podizanju svesti u našoj instituciji i nadziranim institucijama o rizicima koji su povezani sa digitalizacijom.

Sajber upadi predstavljaju rizik za stabilnost nacionalnih i međunarodnih finansijskih sistema zbog svojih potencijalnih efekata prekograničnog prelivanja, a postaju složeniji kao rezultat sve veće digitalizacije, rastuće zavisnosti od trećih strana i geopolitičkih tenzija. Jačanje sajber-sigurnosti u finansijskom sektoru je stoga visoki prioritet, posebno za finansijske institucije i za finansijsku stabilnost zemlje.

Tokom organizovanih konferencija i radionica, CBK je takođe ohrabrila sve finansijske institucije da imaju efikasne strukture upravljanja i procese upravljanja rizicima, prakse i procese upravljanja rizikom u vezi sa uslugama spoljnih saradnika i da imaju kvalifikovano osoblje za praćenje i nadgledanje njihovih eksternih aktivnosti, uključujući upravljanje operativnim rizikom, kontinuirano praćenje i pravilno izvršenje ugovora sa spoljnim pružateljima usluga koji definišu odgovornosti svake strane, dogovorene nivoe usluga i prava revizije.

Želio bih iskoristiti ovu priliku da se zahvalim našim međunarodnim partnerima, kao što su MMF i Svetska banka, na njihovoj saradnji i koordinaciji, posebno Svetskoj banci koja nas je podržavala poslednjih godina kroz Program plaćanja i doznaka koji finansira SECO i Projekat modernizacije platnog sistema Zapadnog Balkana finansiran od strane Evropske unije, kojim upravlja Savet za regionalnu saradnju (SRS).

Dozvolite mi da zaključim ponavljanjem da će razvoj nacionalnog platnog sistema Kosova kroz mogućnost "instant" plaćanja (24/7), kao i povezivanje sa TIPS sistemom, kao cilj CBK-a, ako se postigne, imaju veliki uticaj na ekonomiju naše zemlje, regiona, dijaspore, kao i cirkulaciju plaćanja za komercijalnu razmenu sa EU, kao najvećim trgovinskim partnerom Republike Kosovo, sa značajem za slobodno kretanje kapitala, usluga i proizvoda, uključujući slobodno kretanje ljudi sa Kosova kroz liberalizaciju viza od 1. januara ove godine.